

OPEN DATA: **delen en vermenigvuldigen**

De waarde van Open Data in de informatievoorziening

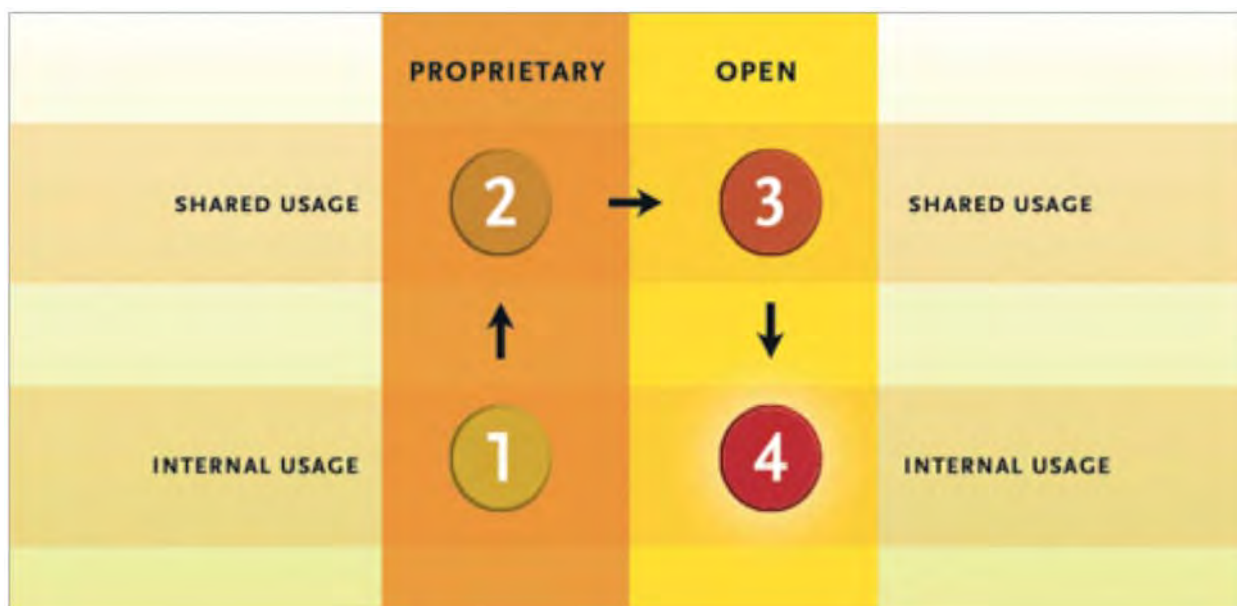
Wat voor de één data is, is voor een ander informatie. Deze termen, Data en Informatie, worden vaak door elkaar gebruikt maar wel met de notie dat beide zich in een waardeketen afspelen: data wordt bij de bron ingewonnen om vervolgens via een serie stappen tot waarde te komen. Deze waarde is niet altijd economisch of uit te drukken in geld. Dit in tegenstelling tot de gemaakte kosten, die zijn vaak heel erg tastbaar. Dit artikel beschrijft hoe Open Data een verandering in de informatievoorziening veroorzaakt en wat dit teweegbrengt bij organisaties. Het gebruik van Open Data om (kritische) bedrijfsprocessen mee te voeden vereist nieuwe business-modellen en nieuwe arrangementen met de overheid.

In de informatievoorziening denkt men veel na over de noodzaak en kosten van data en hoe deze kosten te rechtvaardigen zijn. Open Data speelt een dubbele rol in deze discussie. Door Open Data worden de kosten voor hergebruik van data aanzienlijk lager. Daarnaast buigen we ons steeds meer over de maatschappelijke waarde van data en informatie. Het hebben (en onderhouden) en het beschikbaar stellen van Open Data lijkt daarmee ook een maatschappelijke taak van de overheid. Door de beschikbaarstelling brengt de overheid een beweging op gang. Het stimuleren van Open Data leidt tot een verandering in onze informatievoorziening. Afbeelding 1 vat deze veranderingen samen in vier situaties en beschrijft dit aan de hand van twee

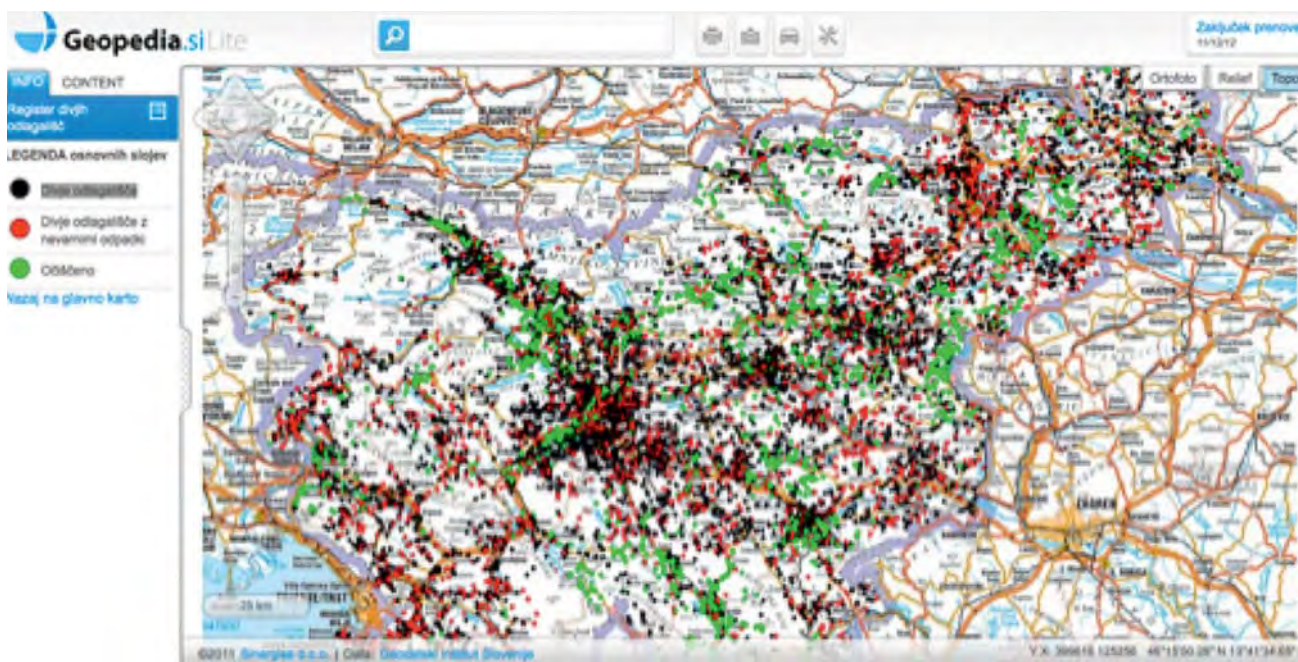
assen: De Bron (Proprietary vs. Open) en het Gebruik (Intern vs. Shared).

Vóór de Open Data discussie (of zelfs voor internet) hadden we voornamelijk te maken met zelf ingewonnen data die, in een serie stappen, werd verwerkt tot informatie voor intern gebruik (situatie 1). In situatie 2 wordt de data ter beschikking gesteld aan derden (al dan niet tegen kosten). De huidige business modellen zijn vaak op deze situatie gebaseerd. In Situatie 3 wordt open data gebruikt voor gedeelde doeleinden. In deze stap wordt de data niet meer perse voor een bepaald (intern) doel ingewonnen. Het wordt een gezamenlijk belang om bepaalde data te hebben. Uiteindelijk wordt Open Data in de bedrijfsprocessen opgenomen. Het vertrouwen in Open Data is groot genoeg om business-modellen op te baseren (Situatie 4).

De figuur suggereert dat het openen van data via de situatie 2 en 3 loopt. Niet onwaarschijnlijk, omdat we stappen 1 en 2 vooral herkennen uit historische ontwikkelingen. Situatie 3 en 4 behoeven daarom wat meer uitleg. Een praktisch voorbeeld van situatie 3 is Open Street Map. Open Street Map is een ontwikkeling waarin een community op basis van een open strategie een topografisch bestand ontwikkelt voor velerlei doeleinden. Een ander herkenbaar voorbeeld is de flitser-meldingen. Via diverse kanalen kunnen automobilisten elkaar op de hoogte brengen van flitsers. Zo wordt ook de verkeersinformatie door gebruikers bijgewerkt. Dit is belangrijke informatie voor bijv.



Afbeelding 1: 4 situaties van informatievoorziening van historisch naar open data.



Afbeelding 2: melden en opruimen van illegale vuilnisdumps in Slovenië. Bron: Sinergise, Slovenië.

transportondernemingen. TomTom weet op deze niche in te springen en ontwikkelt producten op dit gebied.

Een ander mooi voorbeeld is het melden en opruimen van illegale vuilnisdumps. In Slovenië kan iedereen een dump melden en via een website kunnen de verantwoordelijke autoriteiten deze dumps vinden en opruimen. Afbeelding 2 toont een kaart van de gemelde vuilnisdumps. Zwarte stippen zijn meldingen, rode stippen zijn meldingen van 'gevaarlijk' afval. De groene stippen zijn de door de autoriteiten schoongemaakte plekken.

De 4e situatie omvat organisaties die hun interne bedrijfsvoering op open data baseren. Hier ontstaan nieuwe mogelijkheden door sterk afgenomen datakosten of wegvallende restricties voor hergebruik. Dit is nog niet eenvoudig. Alhoewel Open Street Maps een mooi voorbeeld lijkt van open data waar bedrijven commerciële toepassingen op zouden kunnen maken loopt dit tegen bezwaren van de community aan¹. Een bedrijf dat bijvoorbeeld door de community gemaakte fietsroutes verkoopt is teruggefloten en draagt nu royalty's af aan de community.

Voor het ontwikkelen van verdienmodellen op Open Data is geen eenduidig recept te geven. De diversiteit aan Open Data is groot in zowel het type informatie, de huidige rol van de overheid in de informatieketen en de aard van de gebruikers ('de markt'). Er zijn drie scenario's te onderscheiden waarlangs de Open Data beweging zich ontwikkelt²:

- Closed shop
- Battlefield
- Playingfield

Het *Closed Shop* scenario is vooral van toepassing op (strategische / waardevolle) data waarvan de inwinning en samenstelling

duidelijk in het publieke domein liggen, vaak wettelijk geregeld. De overheid blijft hier een closed shop voeren en houdt regie over de informatie en de verstrekking daarvan. De Open Data beweging of wetgeving heeft geen of weinig invloed op de bronhouders en de waardeketen; Binnen het *Battlefield* scenario wordt de rol van de publieke sector aangevallen omdat de inwinning en exploitatie ook privaat (kan) plaatsvinden. Een voorbeeld is de weersvoorspelling. In het *Playingfield* scenario stelt de overheid zich op als brede voorziener van basisinformatie waarop bedrijven toegevoegde waarde plegen. In het *Playingfield* scenario zullen bedrijven sommige delen van de waardeketen op zich nemen en zal de overheid een stapje terug doen. In andere gevallen zal de overheid stapje vooruit doen als een bepaalde dataset een groot publiek belang dient. De overheid stelt zich dan op als 'verantwoordelijke' voor het hebben van goede data.

Met name dit *Playingfield* scenario biedt voor bedrijven grote kansen. Het draagt bij wat ook wel de 'Government as a Platform' wordt genoemd³. De overheid staat garant voor een open informatievoorziening die de basis biedt voor bedrijven om daarop te ontwikkelen. Bij 'Government as a Platform' zorgt de overheid voor de infrastructuur waarop een Open Data ecosysteem van publieke en private partijen 'draait'.

De overheid ziet grote mogelijkheden voor Open Data en verwacht hiermee een impuls te geven aan economische ontwikkeling: Door Open Data te delen kan het gebruik zich vermenigvuldigen. Open Data veroorzaakt dynamiek in de markt, zowel aan gebruikers- als producentenkant. Het is spannend om steeds weer toepassingen in de markt te vinden en te ontwikkelen. Naast enkele grote markten zijn er een groot aantal kleinere niche-markten, waar bedrijven die zich hier specifiek op richten een goede boterham kunnen verdienen. En het aantal niche-markten kan nog fors groeien, als ze maar worden ontdekt en ontwikkeld!

1 <http://idealab.talkingpointsmemo.com/2012/10/openstreetmap-part-1-new-cartographers.php>

2 Dekkers, M., F. Polman, R. te Velde and M. de Vries (2006). MEPSIR; Measuring European Public Sector Information Resources; Final Report of Study on Exploitation of public sector information – benchmarking of EU framework conditions. Brussels, Helm Group of Companies; Zenc.

3 <http://ofps.oreilly.com/titles/9780596804350/index.html>